

YANGI O'ZBEKISTON YOSHLARI- INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR YARATUVCHISI

**Jumanova Nasiba, katta o'qituvchi
Muhammadova Mohinabonu, II-bosqich talabasi
Jizzax davlat pedagogika universiteti**

njumanova69@mail.ru

Annotatsiya: Ushbu maqolada texnologiya va innovatsiyalarning kundalik hayotimizga nechog'lik tez va ommaviy tarzda kirib borishi, ularning har jabhada keng qo'llanishi va tadbiriq etilayotgani haqida so'z yuritimiz. Bu borada yurtimizda ham jahon andozalariga mos va xos g'oya va ko'nikmalarni shakllantirish, Yangi O'zbekistonni ham ma'nan, ham texnologik jihatdan barpo etish say-harakatlari ko'lamini ko'rib chiqamiz.

Kalit so'zlar: innovatsiya, yangi O'zbekiston, texnologiya, o'qituvchi, faoliyat, yoshlar

Asrlar davomida shakllanib kelgan urf-odatlarimiz, milliy g'urur, milliy qadryatlar bizning qon qonimizga singib, oilaviy meros kabi hamisha ongu-shuurimizdadir. Aslida bizni o'zbek qilgan, qaddimiz, qadrimizni yuksak tutgan ham shu o'zligimizdir. Zamon o'zgarimoqda, jahon rivojlanimoqda. Davlatni tinchlik osoyishtalikda saqlash va dunyo sarpoyasiga olib chiqishda ham shu o'zligimiz bizning qalqonimizdir. Ommaviy axborot tizimining jadal sur'atda o'sib borishi ham, rivojlanish jarayonini tezlashtirmoqda. Bunda texnologiyalardan keng foydalanish, inson mehnati omilini yanada samaralashtirish maqsadida yangidan yangi innovatsiyalar qo'llanilmoqda.

Innovatsiya (ing . innovationas — kiritilgan yangilik, ixtiro) —

1) texnika va texnologiya avlodlarini almashtirishni ta'minlash uchun iqtisodiyotga sarflangan mablag'lar;

2) ilmiy-texnika yutuqlari va ilg'or tajribalarga asoslangan texnika, texnologiya, boshqarish va mehnatni tashkil etish kabi sohalaridagi yangiliklar, shuningdek, ularning turli sohalar va faoliyat doiralarida qo'llanilishidir.¹ Innovatsiyaga har qanday turdagi yangilik sifatida emas, balki mavjud tizimning samaradorligini jiddiy ravishda oshiradigan omil sifatida qarashimiz lozim. Keng tarqalgan yangilish fikrlashlarga qaramasdan innovatsiyalar kashfiyotlardan farq qiladi. Ta'lim yangi bosqichga ko'tarilmoqda, o'quvchilarning fikrlash darajasi kengayimoqda, bunday o'sish jarayonida ma'lumot olish osonroq bo'ladi. Innovatsion texnologiyadan foydalanmaslik dars samaradorligini pasaytiradi. Bugungi kunda axborot ko'lami sezilarli darajada kengaydi. Agar o'qituvchi o'z ustida bo'lsa agar bu ishlamasa, ular ilgari o'rgangan bilimlari etarli bo'lmaydi. Dars mavzulari kundalik hayotdagi keskin voqealar bilan birgalikda turli xil innovatsion darsni eslab qolishga texnologiyadan foydalanish orqali erishish mumkin. O'qituvchi talabalar uchun innovatsion usullardan foydalangan

holda, mavzular bir-biriga bog'langan darsni ekologik va gigienik bilimlar bilan to'ldirish kerak. O'qituvchi innovatsion texnologiyalar asosida darsni tashkil qilar ekan, turli xil shuningdek, texnik vositalardan (kompyuter, proektor, elektron doska va boshqalar) foydalanish mumkin. O'qituvchi faoliyatida ko'proq yangilik tarkib qanchalik katta bo'lsa, ta'limda innovatsion texnologiyalar shunchalik katta bo'ladi va interaktiv usullar haqidagi tushunchalar barqaror va mukammal shaklga ega shuni ham tan olish kerakki, bunday emas. Har bir o'qituvchi ta'limga alohida murojaat qiladi, o'z faoliyatida o'qituvchining innovatsion texnologiyalarini joriy qilishi mumkin bu norozilik tufayli yuzaga keladi. Shu o'rinda mashhur pedagog A.Nikolskaya: "Faoliyatni yangilash 3 bosqichda ya'ni, tayyorgarlik, rejalashtirish va joriy etish bosqichlarida amalga oshadi", degan edi.²

Shu jumladan, yurtimizda innovatsion texnologiyalarni yanada rivojlantirish maqsadida turli chora tadbirlar ko'rib kelinmoqda. Xususan, 2022–2026-yillarga mo'ljallangan strategiya O'zbekistonni Global innovatsion indeks reytingi bo'yicha jahonning 56 ta ilg'or mamlakati qatoriga kirishini bosh maqsad qilgan. Quyidagilar shular sirasiga kiradi:

- kichik tadbirkorlikning innovatsion faolligini oshirish orqali hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy jadal o'sishini ta'minlash;
- yangi turdagi mahsulotlar va innovatsion texnologiyalar yaratishning g'oyadan yakuniy iste'molchigacha bo'lgan kompleks tizimini ta'minlash orqali innovatsiyalarga bo'lgan talabni rag'batlantirish;
- yaratilgan kapitalni "tubdan yangilovchi" innovatsiyalarga qayta yo'naltirish tizimini shakllantirish;
- ta'limning barcha bosqichlarida yaratuvchanlik, innovatsion tadbirkorlik va ratsionalizatorlik ko'nikmalarini rivojlantirish orqali innovatsion faoliyat boshqaruvida inson kapitalini yanada rivojlantirish.

Bundan tashqari, innovatsion faoliyat subyektlari (sanoat ishlab chiqarish tashkilotlari) sonini 613 tadan 2 250 tagacha yetkazish, innovatsion infratuzilma subyektlari sonini 3 baravarga oshirish, innovatsion tadbirkorlik natijasida yaratiladigan yangi ish o'rinlari sonini 4 baravarga oshirish maqsad qilingan.

Shuningdek, Innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash jamg'armalari tashkil etiladi. Strategiya O'zbekistonni Global innovatsion indeks reytingi bo'yicha jahonning 56 ta ilg'or mamlakati qatoriga kirishini bosh maqsad qilgan.³

Prezidentimiz ta'kidlaganidek, "innovatsiya bu kelajakni anglatadi. Biz buyukmiz biz kelajagimizni shunday quramiz innovatsion g'oyalar asosida bizning boshlanishimiz kerak. Innovatsion rivojlanish va raqamli texnologiyalar biz iqtisodiyot yo'lidan ketayotganimiz tasodif emas. Chunki zamon tez rivojlanmoqda hozirgi o'sish davrida kim g'alaba qozonadi? Yangi g'oya, yangi g'oya, yangilik ishonadigan davlat g'alaba qozonadi".⁴ Bu so'zlar amalda o'z tasdig'ini topa boshladi. Harakat strategiyasida innovatsiyalar masalasiga alohida e'tibor berilgan. Xususan, u tadqiqot va tadqiqotlarni o'z ichiga oladi innovatsiyalarni rag'batlantirish, ilmiy va innovatsion yutuqlarni amaliyotga joriy etish samarali

mexanizmlarni yaratish, oliy o'quv yurtlari va tadqiqotlar ixtisoslashtirilgan institutlar ilmiy-eksperimental laboratoriyalar, yuqori texnologik markazlar va texnoparklar tashkilotni ustuvor vazifa sifatida aniqlash berilgan.

Ta'kidlash lozimki, rivojlangan mamlakatlarning tajribasini o'rganish, mamlakatimizning yaqin va uzoq kelajakdagi ilm-fani va inson tafakkur omilini rivojlantirish uchun kiritilgan asosiy sarmoyalaridan biri hisoblanadi. Bugun yaratilayotgan yangi bosqich iqtidorli yoshlarni ilm-fanga jalb qilish, oliy ta'lim va ilmiy-tadqiqot muassasalarining ilmiy salohiyatini mustahkamlash va ulardan kelajakda yurtimizning innovatsion rivojlanishida samarali foydalanishi uchun keng imkoniyatlar eshigini ochmoqda. Mamlakatimizni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishda innovatsion loyihalarning roli oshib bormoqda. Albatta, ularning tashabbuskori nodavlat tashkilotlari bo'lmoqda. Jahon tajribasidan ma'lumki, aksariyat hollarda nodavlat tashkilotlar innovatsion loyihalarni ishlab chiqish va hayotga tatbiq qilishda etakchilik qilishadi. Innovatsiyaviy faoliyatni rivojlantirish uchun tarmoq infratuzilmalarining katta imkoniyatlari mavjud ekanligini anglagan holda taraqqiy etgan davlatlar hukumatlari innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlashni davlat siyosati darajasida amalga oshirmoqdalar. Xitoy, Germaniya, Frantsiya, Isroil, Hindiston, Rossiya kabi iqtisodiyoti rivojlangan xorijiy mamlakatlar inson manfaatlariga xizmat qiladigan innovatsion rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqib, amalga tatbiq etib kelmoqdalar. Joriylangan ushbu qaror va farmon O'zbekistonda ham yangi mexanizmlarni ishlab chiqishga, har bir fuqaroning iqtisodiy erkinligi, qobiliyati, o'zi va oilasining kelajagi uchun iqtisodiy javobgarligi bilan uyg'unlashadigan shart-sharoitlarni yaratish hisobiga shakllantirish lozim. Demak, tadqiqotlar, ixtirolar, ijtimoiy innovatsiyalarning ko'pligi va rang-barangligi hududlar ijtimoiy-iqtisodiy salohiyatining barqaror o'sishi, shuningdek, aholining hayot darajasi va farovonligi yuksalishi uchun zarur sharoitlarni ta'minlashga qodir bo'lgan ilm-fan va innovatsiya faoliyatini rivojlantirishning zamonaviy infratuzilmasini shakllantirishiga olib keladi. Insonlar innovatsiyalarni, avvalo, davlatdan kutishadi, davlat va jamiyatning iqtisodiy o'sishi proporsional tarzda ishlab chiqilgan, innovatsiyalar qanchalik ko'p hayotga tatbiq qilinsa, ular shunchalik ilgarilab boradi, mamlakat qanchalik tabiiy resurslarga boy bo'lsa, aholi shunchalik innovatsiyalarga tayyor bo'ladi. Innovatsiya ilm-ma'rifat bilan yuzaga chiqadi. Raqobatbardosh iqtisodiyotni shakllantirish uchun bizga chuqur bilim, yuksak salohiyatli, ilmiy yosh olimlar kerak.

Zamonaviy bilimlarni qunt bilan o'rganish, chinakam ma'rifat va yuksak ma'naviyat egasi bo'lish har birimiz uchun hayotiy ehtiyojga aylanishi lozim. Yangilanayotgan O'zbekistonni yangi g'oya, yangi ixtiro, yangi kashfiyot, yangi yutuqlar bilan dunyo tan oladigan mamlakatga aylantiraylik.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. SHavkat Mirziyoev Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik!
2. Sh.M.Mirziyoyev-Qonun Ustuvorligi Va Inson Manfaatlarini Taminlash Yurt Taraqqiyoti Va Xalq Farovonligining Garovi
3. «O'zbekiston milliy entsiklopediyasi» Davlat ilmiy nashriyoti, 2006.

4. Yo'ldoshev X.K. Barkamol avlodni tarbiyalash oila, mahalla va ta'lim muassasalari hamkorligi kontseptsiyasi. – T., 2012.
5. Milliy g'oya: targ'ibot texnologiyalari va atamalar lug'ati. – T.: «Akademiya», 2007.
5. Nasiba Jumanova, TSELI I ZADACHI AKTIVATSII, USKORENIY a PEDAGOGICHESKIX TEXNOLOGIY , Jurnal Pedagogiki i psixologii v sovremennom obrazovanii: Tom 1 № 1 (2021): Zamonaviy ta'limda pedagogika va psixologiya fanlari
6. Jumanova, N. (2021). PROFILAKTIKA PSIXOLOGICHESKIX DEFEKTOV V RAZVITII LICHNOSTI. Jurnal Pedagogiki i psixologii v sovremennom obrazovanii, 1(1). izvlecheno ot <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/1365>
7. Jumanova, N. (2021). XARAKTERISTIKI PROBUJDENIY a STARSHEY GRUPPY DETEY LYuBOV' K LITERATURE. Jurnal Pedagogiki i psixologii v sovremennom obrazovanii, 1(1). izvlecheno ot <https://ppmedu.jspi.uz/index.php/ppmedu/article/view/1366>
8. Jumanova, N. (2020). AKTUAL'NYE VYZOVY SOVREMENNOY NAUKI. Arxiv Nauchnykh Publikatsiy JSPI.
9. Obidova, D., & Nasiba, J. ANALYSIS OF THE ACTIVITIES OF HEALTH CARE INSTITUTIONS: PROSPECTS FOR THE APPLICATION OF PSYCHOLOGICAL KNOWLEDGE.
10. Atamurodova, R. K., Jumanova, N. SH., & Alimkulov, S. O. U. (2016). Vzglyady uchyonykh srednevekov'ya o dushe cheloveka. Problemy pedagogiki, (8 (19)).
11. Sherboevna, N. J. (2020). THE USE OF INTEGRATED TECHNOLOGIES IN THE CULTIVATION OF CHILDREN'S SPEECH IN PRESCHOOL EDUCATION. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences Vol, 8(2).
12. Jumanova, N. (2023). O'SMIRLARDA STRESSNING PAYDO BO'LISHI VA UNING OLDINI OLI SH VA BARTARAF ETISH USULLARI. Jurnal Pedagogiki i psixologii v sovremennom obrazovanii, 3(2). izvlecheno ot <https://ppmedu.jdpu.uz/index.php/ppmedu/article/view/8332>
13. Jumanova, N., & Hamidova, M. (2023). O'QUVCHILARINING O'QUV MOTIVLARINI SHAKLLANTIRISH TEXNOLOGIY aLARI. Jurnal Pedagogiki i psixologii v sovremennom obrazovanii, 3(2). izvlecheno ot <https://ppmedu.jdpu.uz/index.php/ppmedu/article/view/8338>
14. Jumanova, N., & Hamidova, M. (2023). O'QUVCHILARNING O'QUV FAOLIY aTI JARAY oNIDA KASBIY MOTIVATSIY aSINI RIVOJLANTIRISH. Jurnal Pedagogiki i psixologii v sovremennom obrazovanii, 3(2). izvlecheno ot <https://ppmedu.jdpu.uz/index.php/ppmedu/article/view/8343>